

F06 - Problemlösningstrategier, komplexitetsanalys

5DV149 Datastrukturer och algoritmer

Niclas Börlin
niclas.borlin@cs.umu.se

2024-01-29 Mån

- ▶ Problemlösningstrategier
- ▶ Komplexitetsanalys
- ▶ Läsanvisningar: Kap 12 och dessa bilder

Design av algoritmer

- ▶ Problemlösningstrategier:
 - ▶ **Top-down**:
 - ▶ Börja med en **övergripande bild** av problemet
 - ▶ **Bryt ner** problemet i mindre **delar**
 - ▶ Lös delarna **var för sig** eller dela upp ännu mer
 - ▶ **Bottom-up**:
 - ▶ Börja med **smådelarna**
 - ▶ **Bygg ihop** till större lösningar
- ▶ Typer av algoritmer (lösningstekniker)
 1. *Brute force* ("råstyrka")
 2. Giriga algoritmer (*Greedy algorithms*)
 3. Söndra och härska (*Divide-and-Conquer*)
 4. Dynamisk programmering
 5. Backtracking

Brute force

- ▶ Rättfram, "**naiv**", ansats
 - ▶ Utgå **direkt** från problemställningen
- ▶ Om problemet är **kombinatoriskt** — gör en **fullständig** sökning!
 - ▶ Generera och enumerera **alla tänkbara lösningar**
 - ▶ **Testa** varje lösning
 - ▶ Välj den **bästa** lösningen
- ▶ Bra metod att **starta** med
 - ▶ Ofta **enkla algoritmer**
 - ▶ Garanterar en **korrekt** lösning om en sådan finns
 - ▶ Men...garanterar **inte effektivitet**

Brute force, exempel

- ▶ Linjärsökning i lista:
 - ▶ Börja från början och kolla varje element
 - ▶ När listan är slut, meddela om det sökta elementvärdet finns
- ▶ Max värde i ett fält

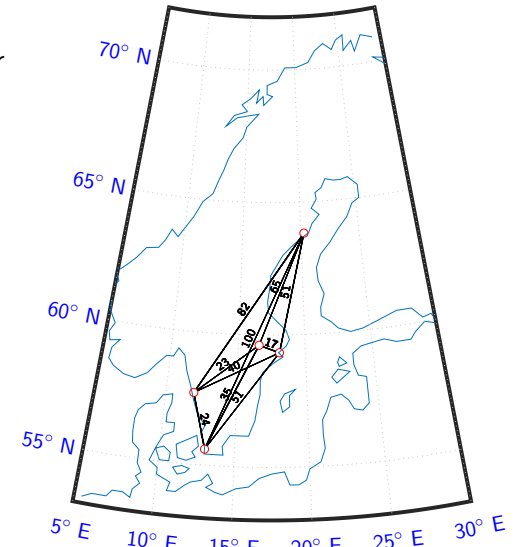
```

Algorithm arrayMax(A: Array, n: Int)
// input: An array A storing n integers
// output: The maximum element value in A
currentMax ← A[0]
for i ← 1 to n - 1 do
    if currentMax < A[i] then
        currentMax ← A[i]
return currentMax
    
```

Brute force, exempel — Handelsresande-problemet

Travelling Salesman Problem — TSP

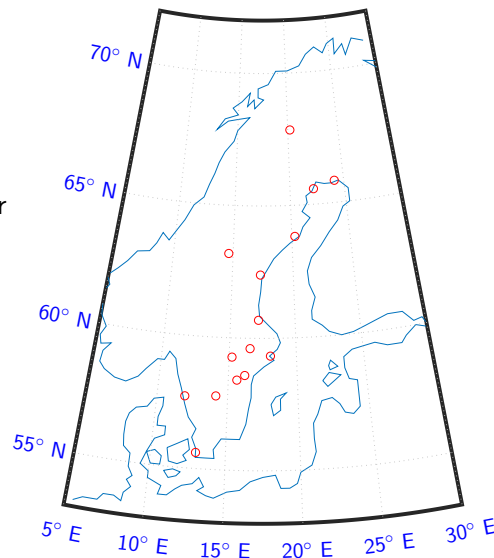
- ▶ Givet n städer, finn den **kortaste rutten** som besöker varje stad **exakt en gång**
- ▶ Komplexitet?
- ▶ För $n = 5$, **12** alternativ:
 - 1-2-3-4-5-1: 247 mil
 - 1-2-3-5-4-1: 216 mil
 - 1-2-4-3-5-1: 274 mil
 - 1-2-4-5-3-1: 273 mil
 - 1-2-5-3-4-1: 249 mil
 - 1-2-5-4-3-1: 280 mil
 - 1-3-2-4-5-1: 240 mil
 - 1-3-2-5-4-1: 215 mil
 - 1-3-4-2-5-1: 274 mil
 - 1-3-5-2-4-1: 242 mil
 - 1-4-2-3-5-1: 210 mil
 - 1-4-3-2-5-1: 216 mil

Brute force, exempel — Handelsresande-problemet

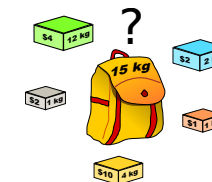
Travelling Salesman Problem — TSP

- ▶ Komplexitet: $(n-1)!/2$
- ▶ För $n = 5$, **12** alternativ
- ▶ För $n = 15$: **$4.4 \cdot 10^{10}$** alternativ
- ▶ Brute force är inte en hållbar strategi för större kombinatoriska problem

Brute force, exempel — The 0-1 Knapsack Problem (1)

- ▶ Givet en mängd med n element där element i har värde $v_i > 0$ och en vikt $w_i > 0$:
 - ▶ Välj element med maximalt värde utan att den totala vikten blir mer än W .
- ▶ Låt $x_i \in \{0, 1\}$:
 - ▶ Om $x_i = 1$ så är elementet med
 - ▶ Om $x_i = 0$ så låter vi elementet vara

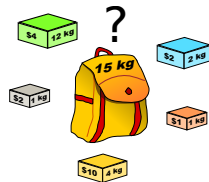
Brute force, exempel — The 0-1 Knapsack Problem (2)

- Matematisk formulering:

$$\max_{x_i \in \{0,1\}} \sum_{i=1}^n x_i v_i \text{ med begränsningen } \sum_{i=1}^n x_i w_i \leq W$$

- Komplexitet?

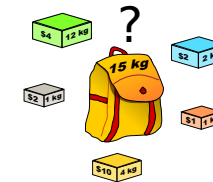
- För varje extra n fördubblas antalet möjligheter

Brute force, exempel — The 0-1 Knapsack Problem

Element	Värde	Vikt
1	4	12
2	2	2
3	2	1
4	1	1
5	10	4

Maxvikt: $W = 15$

i	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	$\sum x_i w_i$	$\sum x_i v_i$
0	0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	1	4	10
2	0	0	0	1	0	1	1
3	0	0	0	1	1	5	11
4	0	0	1	0	0	1	2
5	0	0	1	0	1	5	12
6	0	0	1	1	0	2	3
7	0	0	1	1	1	6	13
8	0	1	0	0	0	2	2
9	0	1	0	0	1	6	12
10	0	1	0	1	0	3	3
11	0	1	0	1	1	7	13
12	0	1	1	0	0	3	4
13	0	1	1	0	1	7	14
14	0	1	1	1	0	4	5
15	0	1	1	1	1	8	15
16	1	0	0	0	0	12	4
17	1	0	0	0	1	16	14
18	1	0	0	1	0	13	5
19	1	0	0	1	1	17	15
20	1	0	1	0	0	13	6
21	1	0	1	0	1	17	16
22	1	0	1	1	0	14	7
23	1	0	1	1	1	18	17
24	1	1	0	0	0	14	6
25	1	1	0	0	1	18	16
26	1	1	0	1	0	15	7
27	1	1	0	1	1	19	17
28	1	1	1	0	0	15	8
29	1	1	1	0	1	19	18
30	1	1	1	1	0	16	9
31	1	1	1	1	1	20	19

Brute force, summering

- Många problem saknar känd bättre lösning
- Ger ofta hög tidskomplexitet
- Går många gånger att effektivisera de naiva algoritmerna
 - Testa alternativen i någon speciell ordning
 - Ex. tyngsta objekten först
 - Avbryta tidigt om vägen omöjligt leder till en lösning
 - Ex. om maxvikt uppnåtts efter två element, ingen idé kontrollera resten
- Eller om vi kan tänka oss att modifiera målet
 - Avsluta när vi funnit en lösning
 - Ex. första lösningen med maxvikt
 - Avslutar när vi funnit en lösning som är nästan optimal
 - Ex. första lösningen över 90% av teoretiskt bästa
 - Eller så relaxerar vi problemet (släpper på någon begränsning)
 - Ex. kan ta med en del av objekt X

Giriga (Greedy) algoritmer

- Metod:
 - I varje steg, titta på alla möjliga nästa steg och välj det som ger störst förbättring
- Bra för vissa optimeringsproblem
 - Om den optimala lösningen kan nås via stegvisa lokala förändringar av starten
- Giriga algoritmer specialfall av heuristiska (tumregelsbaserade)
 - Tumregel: Ta så mycket som möjligt så fort som möjligt!
- Kan vara bra alternativ till brute force-algoritmer

- ▶ Problem: Lämna tillbaka växel med så **få** mynt som möjligt
 - ▶ Heuristik:
 - ▶ Ta alltid myntet med högst värde i varje iteration
- ▶ Grafalgoritmer
 - ▶ **Minimalt uppspannande träd**
 - ▶ Kruskals algoritim (senare)
 - ▶ Prims algoritim (senare)
 - ▶ **Kortaste vägen**
 - ▶ Dijkstras algoritim (senare)
- ▶ **Huffman-kodning** (senare)

- ▶ Garanterar **inte** en optimal lösning

- ▶ Exempel:

- ▶ Ryggsäcken tål max 4 kg
- ▶ Vi har följande element:

Element	Värde	Vikt
A	1.65	3
B	1	2
C	1	2

- ▶ Regeln "välj den värdefullaste först" skulle göra att vi valde A och sen stopp
- ▶ Lösningen B+C är optimal med värdet 2

Relaxering — The Fractional Knapsack Problem

- ▶ Här får man ta en **del** (*fraction*) av varje element
- ▶ Mål: Välj element med maximal förtjänst utan att den totala vikten blir mer än den maximala vikten **W**
- ▶ Låt $x_i \in [0, 1]$ vara **andelen** vi tar av element **i**
- ▶ Matematisk formulering:

$$\max_{x_i \in [0,1]} \sum_{i=1}^n x_i v_i \text{ med begränsningen } \sum_{i=1}^n x_i w_i \leq W$$

- ▶ Regel: För varje gång, ta elementet med maximalt **värde per viktenhet** v_i/w_i
- ▶ Kan lösas i $O(n \log n)$ tid (sortering)

The Fractional Knapsack Problem, exempel

Element	Värde	Vikt	Värde/vikt
5	10	4	2.5
3	2	1	2
2	2	2	1
4	1	1	1
1	4	12	0.33

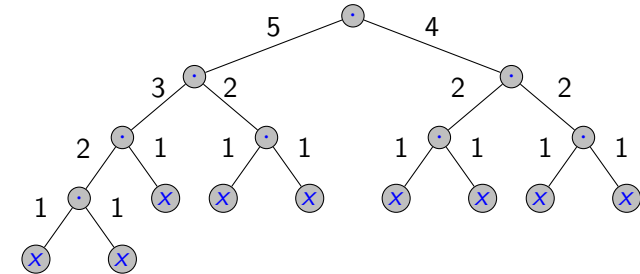
i	x ₁	x ₂	x ₃	x ₄	x ₅	$\sum x_i w_i$	$\sum x_i v_i$
1					1	4	10
2			1		1	5	12
3		1	1		1	7	14
4		1	1	1	1	8	15
5	1	1	1	1	1	20	19
6	$\frac{7}{12}$	1	1	1	1	15	$17\frac{1}{3}$

Söndra och härska (*Divide-and-Conquer*)

- ▶ Metod:
 - ▶ Söndra: **Dela upp** problemet i **två eller flera delar** som löses rekursivt
 - ▶ Delarna bör vara ungefär **lika stora**
 - ▶ Härska: **Kombinera** dellösningarna till en slutlösning
- ▶ Leder till **rekursiva** algoritmer
 - ▶ Kan vara en bra lösning om det är svårt hitta iterativa lösningar.
 - ▶ Är ibland effektivare **även** om det finns iterativ lösning.
 - ▶ Ibland skapas en dellösning många gånger (= ineffektivt)
- ▶ Komplexitet $O(n \log n)$ är vanligt
- ▶ *Merge-sort* och *Quick-sort* är bra exempel

Söndra och härska, exempel: Beräkna x^n (dåligt exempel)

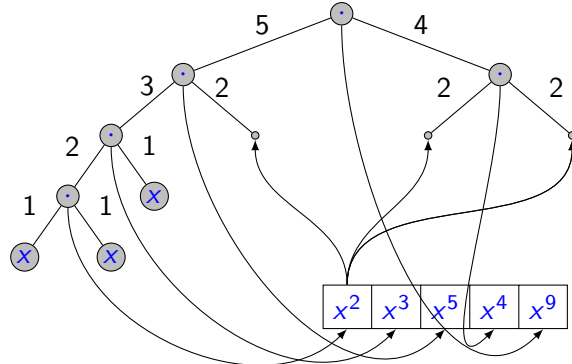
- ▶ Beräkna $f(x) = x \cdot x \cdots x$ iterativt ger en algoritm som är $O(n)$
- ▶ *Divide-and-Conquer*: Vi kan **bryta ner** problemet och beräkna $x^{\lceil n/2 \rceil} \cdot x^{\lfloor n/2 \rfloor}$ rekursivt
- ▶ Exempel: Beräkna x^9

- ▶ Fast det ger inget!
- ▶ I de rekursiva anropen så beräknar vi **ofta samma värden**
 - ▶ Kan vi **utnyttja detta** och vinna något?

Dynamisk programmering

- ▶ Använder lite **minne** till att undvika att lösa samma delproblem flera gånger
- ▶ Metod:
 - ▶ Ställ upp en tabell som lagrar **redan kända** lösningar
 - ▶ För varje nytt anrop, kolla om delproblemet är **redan löst**
 - ▶ Om inte, **lös det** och **sätt in** lösningen i tabellen

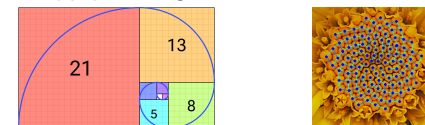

Andra exempel

- ▶ En-dimensionellt:
 - ▶ Fibonacci-sekvensen:

$$\begin{aligned} F(n) &= F(n-1) + F(n-2), \\ F(0) &= 0, \\ F(1) &= 1 \end{aligned}$$

- ▶ Sekvensen blir
 - ▶ 0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, ...
- och den dyker upp på många ställen i naturen¹

- ▶ Multi-dimensionell dynamisk programmering:
 - ▶ 0-1 Knapsack
 - ▶ Matrisbaserad shortest path (Floyd) (senare)

¹https://en.wikipedia.org/wiki/Fibonacci_number

Backtracking

- ▶ **Backtracking** är en algoritmstrategi för att finna en eller alla lösningar till ett *constraint satisfaction*-problem
 - ▶ *Constraint satisfaction*-problem är matematiska problem som är definierade som en mängd objekt vars tillstånd måste uppfylla ett antal **begränsningar**
- ▶ Bygger **kandidater** till lösningar steg för steg och överger ("backtracks") varje partiell kandidat så snart den kommer fram till att den **inte** kan leda fram till en **giltig lösning** ("återvändsgränd")

Exempel — Sudokulösare

```
Algorithm sudoku-solver(g: Grid)
if board-filled(grid) then
    // success!
    return (True, grid)
// Find a free position
(row, col) ← find-unassigned-square(grid)
// Try to input 1 through 9 at the position
for num ← 1 to 9 do
    // If we will not break any rules...
    if is-safe(grid, row, col, num) then
        // ...set the value
        grid ← set-value(grid, row, col, num)
        // Can we find a remaining solution?
        if sudoku-solver(grid) then
            // Yes, we're done!
            return (True, grid)
        else
            // Nope, reset position
            grid ← set-value(grid, row, col, 0)
// No solution found, give up (backtrack)
return (False, None)
```

Algoritmanalys

Vilken algoritm är "bäst"? (1)

- ▶ Vad betyder "bra"?
 - ▶ Algoritmen gör "rätt"!
 - ▶ **Korrekthet** — annan kurs
 - ▶ Algoritmen är "snabb"!
 - ▶ Hur mycket **tid** behöver algoritmen?
 - ▶ Algoritmen går att köra på min dator!
 - ▶ Hur mycket **minne** behöver algoritmen?
- ▶ **Problemstorleken** är centralt!
 - ▶ Sortera en lista på **10** element?
 - ▶ Sortera en lista på **en miljon** element?
 - ▶ Hur **skalar** algoritmen med större problemstorlekar?

Vilken algoritm är bäst? (2)

► Nyckelfråga:

- Om ett problem med n element tar tiden x sekunder och y bytes minne...
- ...hur mycket resurser kräver ett problem med $2n$ element?

► Typfall

Konstant (1)	$2n$	\Rightarrow	x
Linjärt (n)	$2n$	\Rightarrow	$2x$
Kvadratisk (n^2)	$2n$	\Rightarrow	$2^2x = 4x$
Kubiskt (n^3)	$2n$	\Rightarrow	$2^3x = 8x$
Exponentiellt (k^n)	$n + 1$	\Rightarrow	kx
Logaritmiskt ($\log n$)	$2n$	\Rightarrow	$x + 1$

Exempel

- 1 operation tar $1\mu s = 10^{-6}s$

- $n = 10^9$ element i en lista

- Två sorteringsalgoritmer:

1	$O(n^2)$	$T(n) = 10^{12} s$	\approx	31000 år
2	$O(n \log n)$	$T(n) = 20000 s$	\approx	6 timmar

- Dubbelt så snabb dator: Algoritm 1 \approx 15500 år

- 1000 ggr så snabb dator: Algoritm 1 \approx 31 år

- Snabbare **algoritm viktigare** än snabbare dator!

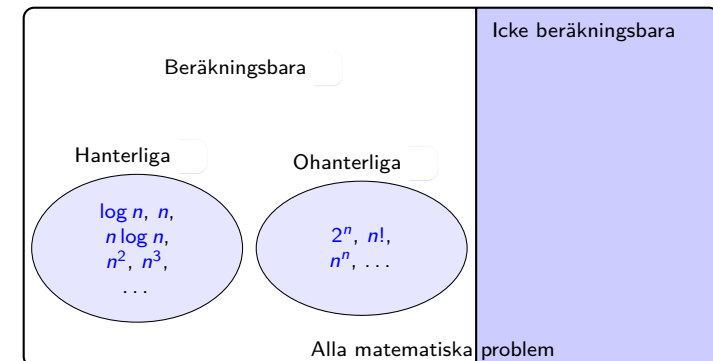
Exekveringstider — 100 000 MIPS, 10^{11} op/s

	n=10	20	50	100	300
$n \log n$	$2 \cdot 10^{-10} s$	$6 \cdot 10^{-10} s$	$2 \cdot 10^{-9} s$	$5 \cdot 10^{-9} s$	$2 \cdot 10^{-8} s$
n^2	$1 \cdot 10^{-9} s$	$4 \cdot 10^{-9} s$	$2 \cdot 10^{-8} s$	$1 \cdot 10^{-7} s$	$9 \cdot 10^{-7} s$
n^5	$1 \cdot 10^{-6} s$	$3 \cdot 10^{-5} s$	$3 \cdot 10^{-3} s$	0.1 s	24 s
2^n	$1 \cdot 10^{-8} s$	$1 \cdot 10^{-5} s$	3 tim	$4 \cdot 10^{14}$ år	$6 \cdot 10^{14}$ år
n^n	0.1 s	$3 \cdot 10^7$ år	$3 \cdot 10^{60}$ år	$3 \cdot 10^{101}$ år	$4 \cdot 10^{724}$ år

- Vad **kan** vi beräkna?

Beräkningsbara/hanterbara problem

- **Icke beräkningsbara** problem
- **Beräkningsbara, ohanterliga** problem — superpolynom
- **Beräkningsbara, hanterliga** problem — polynom

Icke beräkningsbara problem

- ▶ Problem där det inte finns någon algoritm som kan ge ett korrekt svar för **varje variant** av problemet
 - ▶ Ofta kan man finna lösningar för några varianter, men **inte för alla**
- ▶ Exempel: "Stopp-problemet" (*The Halting Problem*)
 - ▶ Givet ett **program** P och **indata** X till P.
 - ▶ **Terminerar** programmet P när det körs på indata X?
- ▶ Är "Stopp-problemet" **beräkningsbart**?

Bevis för att stopp-problemet inte är beräkningsbart

- ▶ **Antag** att det **finns** en algoritm $\text{Stopp}(P, X)$ som avgör stopp-problemet
- ▶ Skapa sedan **följande** program $M(P)$:
 - ▶ if $\text{Stopp}(P, P)$ then
 - ▶ enter infinite loop
 - ▶ else
 - ▶ return
- ▶ Vad händer när $M(M)$ körs?
 - ▶ Fall 1: $M(M)$ **terminerar**
 - ▶ Då måste $\text{Stopp}(M, M)$ vara **falskt** för att return ska nås — **motsägelse!**
 - ▶ Fall 2: $M(M)$ terminerar **inte**
 - ▶ Då är $\text{Stopp}(M, M)$ **sant** och programmet kommer aldrig att lämna den oändliga loopen — **motsägelse!**
- ▶ Bägge fallen leder till motsägelse
 - ▶ Alltså kan det **inte** finnas en algoritm $\text{Stopp}(P, X)$ som avgör stopp-problemet
 - ▶ Alltså är stopp-problemet **inte beräkningsbart**

Beräkningsbarhet

- ▶ *Ett problem är beräkningsbart om och endast om det finns en Turing-maskin som löser problemet*
- ▶ Vi delar in beräkningsbara problem i två klasser
 - ▶ **Hanterliga** beräkningsbara problem — komplexiteten är begränsad av ett polynom
 - ▶ **Ohanterliga** beräkningsbara problem — komplexiteten är superpolynom, t.ex. 2^n , n^n , $n!$

Ohanterbarhet

- ▶ Många beräkningsbara, ohanterliga problem är **triviala** att förstå och **viktiga** att lösa:
 - ▶ Handelsresande-problemet
 - ▶ Schemaläggning

- ▶ Lösa **nästan rätt** problem, **exakt**:
 - ▶ **Förenkling**
- ▶ Lösa **exakt rätt** problem, **nästan rätt**:
 - ▶ **Approximation**
- ▶ Exempel: Hitta snabbaste vägen från A till B²
 - ▶ **Förenkling**: Sök A–motorväg–B
 - ▶ **Approximation**: Dra “rakt streck” närmaste vägen A–B på kartan. Justera strecket så att det går på vägar.

²Detta problem är faktiskt hanterbart, men är ändå ett bra exempel.

- ▶ En speciell **klass** av ohanterliga problem:
 1. Det **existerar** en brute force-algoritm som kan **hitta** en lösning
 2. **Korrektheten** hos en lösning kan verifieras “**snabbt**” (i polynomisk tid)
- ▶ Exempel:
 - ▶ Givet en mängd $\{M\}$ av heltal, finns det en **icke-tom** delmängd vars **summa är noll**?
 - ▶ Primtalsfaktorisering: Givet ett heltal r som är produkten av två primtal p och q , bestäm p och q
 - ▶ *The Knapsack Problem*
- ▶ Ekvivalenta:
 - ▶ Transformerar till varandra
 - ▶ **Saknar bevis** för ohanterbarhet
- ▶ Ett bevis att NP-kompleta problem är NP eller P (super-polynomiska eller polynomiska) är ett **stort olöst problem** inom datavetenskap och matematik
 - ▶ Ett av sju s.k. *Millennium Prize Problems*

Stora Ordo

Stora Ordo (kap 12.2), definition

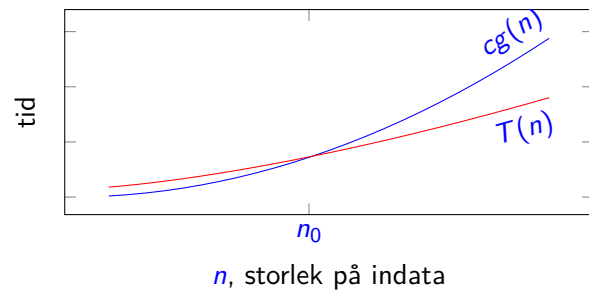
- ▶ Vi definierar $T(n)$ att vara $O(g(n))$ (“stort ordo av g av n ”) *om och endast om* det existerar konstanter $n_0, c > 0$ sådana att³

$$|T(n)| \leq cg(n), \forall n \geq n_0$$

- ▶ Formellt: För $n \geq n_0$ så är $|T(n)|$ **uppsåt begränsad** av $cg(n)$
- ▶ Informellt: Över $n = n_0$ så **växer** $T(n)$ **inte snabbare** än $cg(n)$
- ▶ Eng. stora ordo *Big-O*

³Boken använder K och N i stället för c och n_0 .

Stora Ordo (kap 12.2), illustration

$T(n)$ är $O(g(n))$

- Man kan säga

$$T(n) \in O(g(n)),$$

då $O(g(n))$ är en mängd av funktioner

- Vi kommer att säga/skriva att

$$T(n) \text{ är } O(g(n))$$

eller

$$T(n) = O(g(n))$$

- Eng: $T(n)$ is (of) order $g(n)$

Stora Ordo, exempel 1 (1)

- $T(n) = 10n + 7$ är $O(n)$
 - Hitta ett c och n_0 !
- Man hittar c med hjälp av gränsvärdet

$$c = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{T(n)}{g(n)} \right)$$

- I detta fall

$$c = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{10n + 7}{n} \right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(10 + \frac{7}{n} \right) = 10$$

Stora Ordo, exempel 1 (2)

- För att finna n_0 måste man finna det n där

$$T(n) \leq cg(n)$$

börjar gälla

- Här: Från vilket $n > 0$ gäller att:

$$10n + 7 \leq 10n$$

- Svar: Aldrig!
- Slutsats: c är för litet
- Avrunda c uppåt till $c = 11$ och sök n_0 !⁴

- Från vilket $n > 0$ gäller att:

$$10n + 7 \leq 11n$$

- Svar: För $n \geq 7$, dvs. $n_0 = 7$

- Slutsats: $T(n)$ är $O(n)$ med $c = 11$ och $n_0 = 7$

⁴Vi återkommer till hur mycket vi ska avrunda uppåt.

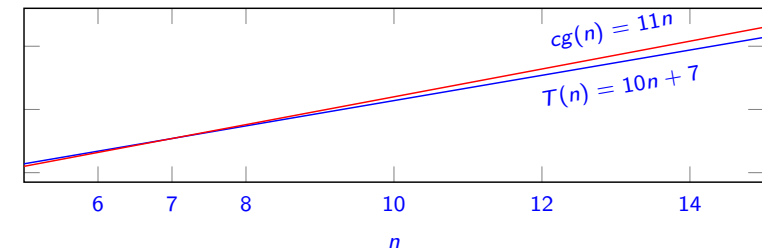
Stora Ordo, exempel 1 (3)

► Genväg:

- Om den **näst mest** dominerande termen (här: 7) är **positiv**, lägg till 1 till gränsvärdet på en gång:

$$c = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{10n + 7}{n} + 1 \right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(10 + \frac{7}{n} + 1 \right) = 11$$

Stora Ordo, exempel 1 (4)

Vilket ordo ska man välja?

- Om $T(n)$ är $O(n)$, så är $T(n)$ **också** $O(n^2)$ och $O(n^2 + n)$, $O(n^3)$, $O(2^n)$, ...
- Underförstått att man väljer så "bra" begränsning som möjligt
 - **Viktigast** för $g(n)$
 - Vanligen **mindre viktigt** för c och n_0
- Vilket c ska man välja?
 - Vid **teoretisk** analys av algoritmer vanligt med **heltal**
 - Vid **experimentell** analys: "avrunda **rimligt** uppåt"
 - $c \approx 2.68 \cdot 10^{-6} \Rightarrow 3 \cdot 10^{-6}$ rimligt
 - $c \approx 2.68 \cdot 10^{-6} \Rightarrow 10 \cdot 10^{-6} = 1 \cdot 10^{-5}$ troligen rimligt
 - $c \approx 2.68 \cdot 10^{-6} \not\Rightarrow 1000 \cdot 10^{-6} = 1 \cdot 10^{-3}$ troligen onödigt

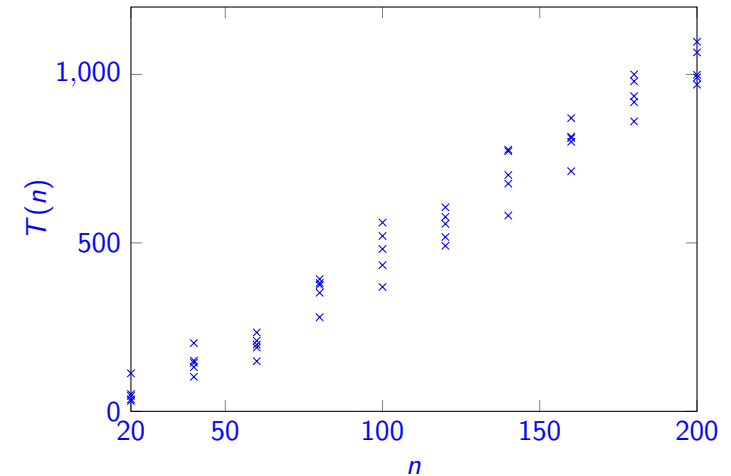
Komplexitetsanalys

- **Experimentell**
 1. Kör programmet för olika **problemstorlekar**
 2. **Mät tiden**
 3. Uppskatta **trenden**
- **Asymptotisk**
 1. Analysera algoritmen **teoretiskt**
 2. Undersök vad som händer då n **blir stort**

Experimentell analys

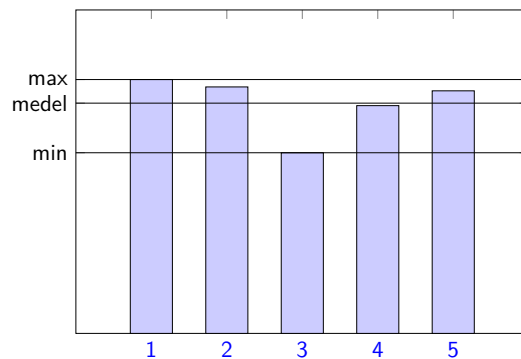
1. Implementera algoritmen
2. Kör programmet med varierande **datamängd**
 - ▶ Storlek
 - ▶ Sammansättning
3. Mät **tiden** $T(n)$ då programmet körs
4. Plotta $T(n)$
 - 4.1 Ansätt en **hypotes**, t.ex. $g(n) = n^2$
 - 4.2 Plotta $f(n) = T(n)/g(n)$
 - 4.3 Om $f(n)$ går mot **positiv konstant** så är hypotesen troligen korrekt
 - 4.4 Om inte, ansätt en **annan hypotes**, t.ex. $g(n) = n$

Exempel på en plot

Bästa, värsta, medel

- ▶ $T(n)$ för $n = 80$:

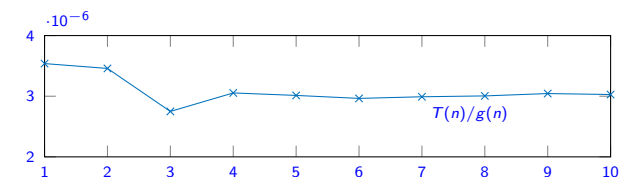

- ▶ Beroende på datats **sammansättning** kan algoritmen fungera **olika bra**
 - ▶ Bubblesort för **redan sorterad lista** är $O(n)$
 - ▶ I **medel-** och **värsta** fall $O(n^2)$

Kontrollera din slutsats

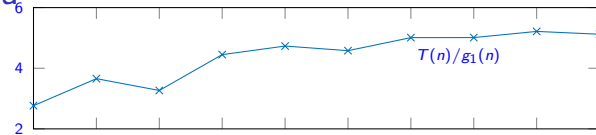
- ▶ Mät tiden för ett antal n
- ▶ Gissa $O(n)$, ev. med stöd från teori
- ▶ Plotta **uppmätt tid/hypotetisk** ($T(n)/g(n)$) enligt ordo-def)
- ▶ Borde gå mot **positiv konstant** för stora värden för korrekt gissning

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
$g(n) = n^2$	1	4	9	16	25	36	49	64	81	100
$T(n) \cdot 10^{-6}$	3.54	14	25	49	75	107	147	192	247	303
$T(n)/g(n)$	3.54	3.46	2.75	3.05	3.01	2.96	2.99	3.01	3.04	3.03

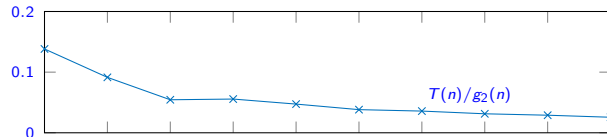
Testa hypoteserna

$$g_1(n) = n$$

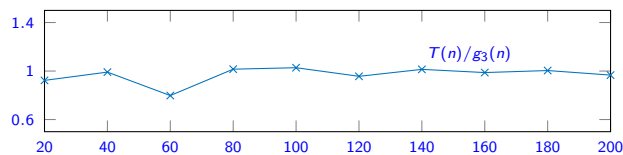
Fortsätter växa. g_1 växer för långsamt!

$$g_2(n) = n^2$$

Fortsätter avta. g_2 växer för snabbt!

$$g_3(n) = n \log n$$

Konvergerar. g_3 växer lagom snabbt! n

Experimentell analys

► Fördelar:

- Behöver inte **källkoden**
- Behöver "bara" ett **körbart** program

► Begränsningar:

- Måste **implementera** och testa algoritmen
- Experimenten kan endast utföras på en **begränsad** (liten) mängd data
- Man **kan missa** viktiga testdata (specialfördelningar)
- Hård- och mjukvaran måste vara densamma för **alla körningar**
- Modern, "intelligent", strömsparande mjuk- och hårdvara kan **variera hastigheten** på processorn

Asymptotisk analys

- Högnivåbeskrivning av **algoritmerna** istället för implementation
- **Oberoende** av hårdvaran och mjukvaran
- Kan beräkna teoretiska **bästa-** och **värsta-fallen**
- Utgå från **pseudokoden**:
 1. Räkna **operationer**
 2. Ställ upp ett **tidsuttryck** $T(n)$ för antalet operationer beroende av **problemstorleken** n
 3. **Förenkla** tidsuttrycket $T(n)$
 4. Ta fram en **funktion** $g(n)$ och **konstanter** c, n_0 som uppfyller **Ordo-definitionen**

Lite matematik behövs

► Logaritmer:

$$\log_b xy = \log_b x + \log_b y,$$

$$\log_b \frac{x}{y} = \log_b x - \log_b y,$$

$$\log_b x^a = a \log_b x,$$

$$\log_b a = \frac{\log_x a}{\log_x b}$$

► Exponenter:

$$a^{b+c} = a^b a^c,$$

$$a^{bc} = (a^b)^c,$$

$$\frac{a^b}{a^c} = a^{b-c},$$

$$b = a^{\log_a b},$$

$$b^c = a^{c \log_a b}$$

Summor är bra att kunna...

- Generell definition

$$\sum_{i=s}^t f(i) = f(s) + f(s+1) + f(s+2) + \dots + f(t)$$

- Geometrisk summa ($n \geq 0, 0 < a < 1$):

$$\sum_{i=0}^n a^i = 1 + a + a^2 + a^3 + \dots + a^n = \frac{1 - a^{n+1}}{1 - a}$$

- Växer exponentiellt om $a > 1$
- Aritmetisk summa: Summera alla tal från 1 till n :

$$\sum_{i=1}^n i = 1 + 2 + 3 + \dots + n = \frac{n^2 + n}{2}$$

Analys av algoritmer (1)

- **Primitiva operationer:**

- Lågnivå-beräkningar som är **oberoende av programspråk**
- Kan definieras i termer av **pseudokod**
- Vi väljer att räkna dessa operationer som **primitiva**:
 - **Anropa** en metod/funktion
 - **Returnera** från en metod/funktion
 - **Utföra** en aritmetisk operation (*, -, ...)
 - **Jämföra** två tal, etc.
 - **Referera till** (läs av eller tilldela) en variabel eller objekt
 - **Indexera** i en array
- Varje operation antas ta **samma tid**
- Inspektera pseudokoden och räkna antalet primitiva operationer!

Analys av algoritmer (2)

- Kraftig **abstraktion**:
 - Vi bortser från **hårdvaran** (tid per operation)
 - Vi bortser från att olika operationer tar **olika lång tid**
- **Alternativet** är att titta på de **verkliga** tiderna för de olika operationerna, ex. långsam indexering eller $\sqrt{\cdot}$ långsamt
 - Ger en maskin-**beroende** analys

Exempel 1 — while-loop (1)

```
Algorithm Sum1(n)
  Sum all numbers 1..n (while version)

sum ← 0
i ← 1
while i ≤ n do
  sum ← sum + i
  i ← i + 1
return sum
```

- Testet i lådan körs $n + 1$ gånger
- Loopen körs n gånger

Exempel 1 — while-loop (2)

- ▶ Summera alla rader till $T(n)$

$$\begin{aligned} T(n) &= 1 + 1 + (n+1) \cdot 3 + n(4+3) + 2 \\ &= 2 + 3n + 3 + 7n + 2 = 10n + 7 \end{aligned}$$

- ▶ För beräkning av c och n_0 , se tidigare exempel
- ▶ $T(n)$ är $O(n)$ med $c = 11$ och $n_0 = 7$

Exempel 2 — for-loop (1)

```

Algorithm Sum2(n)
  Sum all numbers 1..n (for version)

sum ← 0
for i ← 1 to n do
  sum ← sum + i
return sum

```

- ▶ Initial tilldelning
- ▶ Testet $i \leq n$ syns inte i pseudokoden, körs $n+1$ gånger
- ▶ Uppräkningen $i \leftarrow i+1$ syns inte i pseudokoden, körs n gånger
- ▶ Loopen körs n gånger

Exempel 2 — for-loop (2)

- ▶ Summera alla rader till $T(n)$

$$T(n) = 1 + 1 + (n+1) \cdot 3 + n(4+3) + 2 = 10n + 7$$

- ▶ Samma som while-exemplet! (Slump?)

Exempel 3 — summera jämna tal

```

Algorithm SumAllEven(n)
  Sum all even numbers 2..n

sum ← 0
i ← 2
while i ≤ n do
  sum ← sum + i
  i ← i + 2
return sum

```

- ▶ Loopen körs $n/2$ gånger

$$\begin{aligned} T(n) &= 1 + 1 + 3(n/2 + 1) + n/2(4 + 3) + 2 = 5n + 7 \\ g(n) &= n \end{aligned}$$

$$c = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{T(n)}{g(n)} + 1 \right) = \lim_{n \rightarrow \infty} \left(\frac{5n + 7}{n} + 1 \right) = 6$$

$$5n + 7 \leq 6n \text{ för } n \geq 7 \rightarrow n_0 = 7$$

Exempel 4 — max i array (1)

```

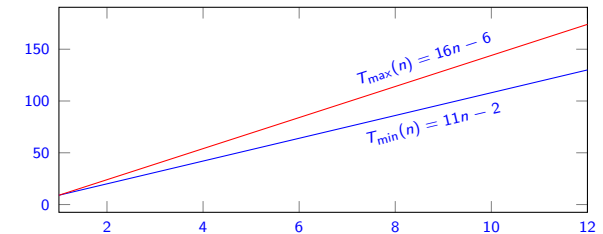
Algorithm arrayMax(A,n)
  input: An array A storing n integers
  output: The maximum element of A
  currentMax ← A [ 0 ]           3
  for i ← 1 to n-1 do             1 + 3n + 3(n-1) + (n-1) · [ ]
    if currentMax < A [ i ] then  5
      currentMax ← A [ i ]        4
  return currentMax                2

```

- ▶ Loopen körs $n - 1$ gånger
- ▶ Uppräkningen av i körs $n - 1$ gånger
- ▶ Testet utförs n gånger
 - ▶ Jag har antagit att loop-testet görs som $i < n$, dvs. 3 operationer per test

Exempel 4 — max i array (2)

- ▶ Vi får två fall. Vilka?
- ▶ Bästa: if-testet alltid **falskt** (det första talet i fältet är störst)
 - ▶ $T_{\min}(n) = 3 + 1 + 6n - 3 + (n-1)5 + 2 = 11n - 2$
- ▶ Sämsta: if-testet alltid **sant** (listan sorterad i stigande ordning)
 - ▶ $T_{\max}(n) = 3 + 1 + 6n - 3 + (n-1)9 + 2 = 15n - 6$
- ▶ Båda fallen $O(n)$ men med olika konstanter c
 - ▶ Oftast är n_0 också olika

Typalgoritmer (1)

- ▶ Speciella klasser av algoritmer/problem:

Konstanta: $O(1)$
 Logaritmiska: $O(\log n)$
 Linjära: $O(n)$
 Kvadratiske: $O(n^2)$
 Polynoma: $O(n^k), k \geq 1$
 Kombinatoriska: $O(n!)$
 Exponentiella: $O(a^n), a > 1$

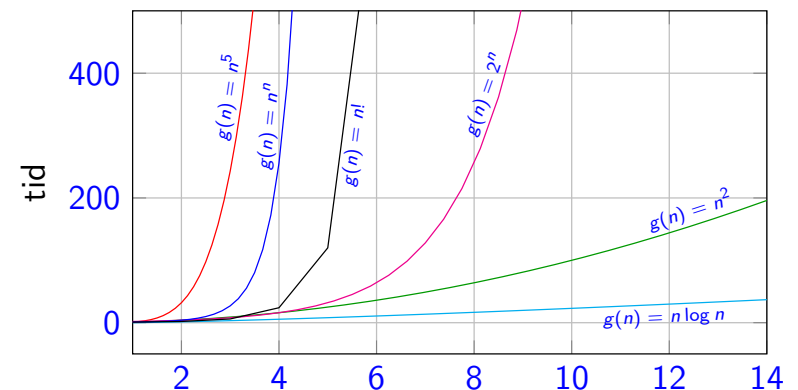
- ▶ Typalgoritmerna är ordnade enligt:

$$1 \ll \log n \ll n \ll n \log n \ll n^2 \ll n^3 \ll 2^n \ll n! \ll n^n$$

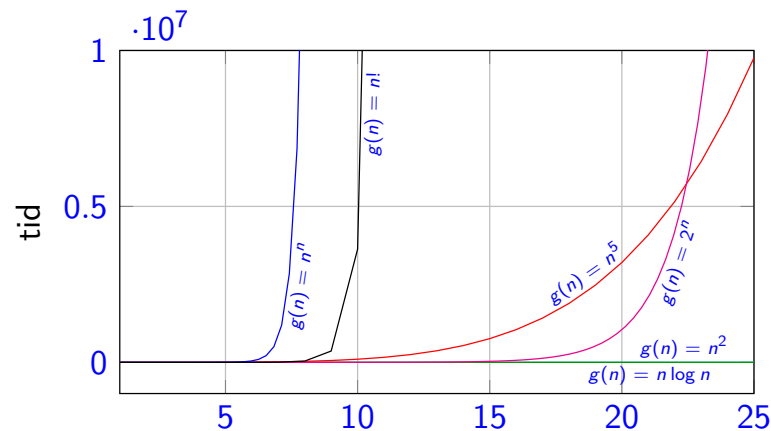
- ▶ Exempel:

- ▶ $T(n) = 10n + 7$ är $O(n)$
- ▶ $T(n) = 8n^3 + 5n^2 + n - 10$ är $O(n^3)$
- ▶ $T(n) = 8n^2 \log n + 10n^2$ är $O(n^2 \log n)$

Typalgoritmer (2)

Typalgoritmer (3)

Förenklad asymptotisk analys

- ▶ Rita kurvor för $T(n)$ och jämföra är svårt och **behövs ofta inte**
- ▶ Oftast så räcker med en **förenklad** asymptotisk analys:
 - ▶ Ignorera allt utom den **dominerande** termen, dvs. lägre ordningens termer och konstanter
 - ▶ Använd **inga koefficienter** i $g(n)$
- ▶ Exempel:
 - ▶ $T(n) = 10n + 7$ är $O(n)$
 - ▶ $T(n) = 8n^3 + 5n^2 + n - 10$ är $O(n^3)$

Sammanfattning

- ▶ $O(\cdot)$ används för att uttrycka antalet primitiva operationer som utförs som en funktion av storleken på indata n
- ▶ Det är en **övre gräns** för tillväxt
- ▶ T.ex. `arrayMax` är en **linjär** algoritm dvs $O(n)$
- ▶ En algoritm som körs på $O(n)$ är snabbare än en $O(n^2)$, men $O(\log n)$ är snabbare än $O(n)$ (för stora n)

$$1 \ll \log n \ll n \ll n \log n \ll n^2 \ll n^3 \ll 2^n \ll n! \ll n^n$$

Varning!

- ▶ Var aktsam, stora konstanter **c ställer till det**:
 - ▶ $T_1(n) = 1000000n$ är en **linjär** algoritm $O(n)$
 - ▶ $T_2(n) = 2n^2$ är en **kvadratisk** algoritm $O(n^2)$
 - ▶ $T_2(n)$ är **snabbare** för "små" datamängder, $n < n_0 = 5 \cdot 10^{13}$
- ▶ O-notationen är en **förenkling** och en **övre gräns**
- ▶ O-notationen har tagit bort kopplingen till **hårdvaran**
 - ▶ T.ex. kan cache-minne, *CPU throttling*, etc. påverka analysen

Genväg, grovanalys

- ▶ Man kan många gånger skippa vägen över $T(n)$ helt
- ▶ Väldigt **grov uppskattning** av tillväxten
- ▶ Man gör en **okulärbesiktning** av algoritmen:
 - ▶ **Initiera** en array är $O(n)$
 - ▶ Enkelloop $O(n)$
 - ▶ Dubbelloop $O(n^2)$
 - ▶ Nästlade loopar är $O(n) \cdot O(n) \cdots O(n) = O(n^k)$

Grovanalys, exempel 1

```
Algorithm prefixAv1(X,n)
  input: An n-element Array of numbers
  output: An n-element Array of numbers such
         that A[i] is the average of X[0]..X[i]

A ← CreateArray(n)
for i ← 0 to n-1 do
  a ← 0
  for j ← 0 to i do
    a ← a + X [ j ]
  A [ i ] ← a / ( i + 1 )
return A
```

- ▶ En initiering, två nästlade loopar:
 $T(n) = O(n) + O(n)O(n) = O(n^2)$
- ▶ Detaljerad analys ger $T(n) = 6n^2 + 38n + 6 = O(n^2)$

Grovanalys, exempel 2

```
Algorithm prefixAv2(X,n)
  input: An n-element Array of numbers
  output: An n-element Array of numbers such
         that A[i] is the average of X[0]..X[i]

A ← CreateArray(n)
s ← 0
for i ← 0 to n-1 do
  s ← s + X [ i ]
  A [ i ] ← s / ( i + 1 )
return A
```

- ▶ En initiering, en loop: $T(n) = O(n) + O(n) = O(n)$
- ▶ Detaljerad analys ger $T(n) = 20n + 5 = O(n)$

Rumskomplexitet (minnesåtgång)

- ▶ Vi kan använda metoder liknande asymptotisk komplexitetsanalys
 - ▶ I stället för primitiva operationer så räknar vi hur mycket **minne** algoritmen behöver
 - ▶ Glöm inte minnet för lokala variabler, etc., som läggs upp på stacken vid **rekursion**
- ▶ Ofta är minnet en **hård** begränsning medan tid är en **mjuk**
 - ▶ Åtkomsttiden när primärminnet tar "slut" (disk används i stället) ökar några **tiopotenser**
 - ▶ Ansatsen blir att räkna ut "Vilket är det största problem som **ryms** i minnet?"
 - ▶ Ofta **relativt enkelt** att räkna ut **c** (hur många **bytes per element** som behövs)
- ▶ Mer komplex analys tar hänsyn till många **olika begränsningar**
 - ▶ tid, minne, filåtkomst, kommunikation (nätverk, mellan CPU:er), osv.

- ▶ Quiz i Canvas
 - ▶ 3 försök före första deadline, högsta poängen räknas
- ▶ Till deadline #2 är det ett annat quiz